

KNJIGA NA DUGME

Džinet Vinterson OBE, autorka je deset romana, uključujući Pomorandže nisu jedino voće, Strast i Napisano na telu; knjige kratkih priča, Svet i druga mesta; zbirke eseja, Umetnički predmeti, kao i mnogih drugih dela, uključujući knjige za decu, scenarija i novinarske članke. Osvojila je nagradu Vitbred za najbolji prvi roman. Memorijalnu nagradu Džon Luelin Ris, nagradu E.M. Ferster i Prix d'argent na Kanskom filmskom festivalu.

Takođe od Džinet Vinterson

Fikcija

Oranges are not the only Fruit

The Passion

Sexing the Cherry

Written on the Body

Art & Lies

Gut Symetries

The World and Other Places

Lighthousekeeping

Weight

The Stone Gods

Dokumentarna proza

Art Objects

Strip

Boating for Begginers

Knjige za decu

Tanglwreck

The King of Capri

Scenarija

Oranges are not the Only Fruit (BBC TV)

Great Moments in Aviation (BBC TV)

The Passion (Miramax Films)

Džinet Vinterson

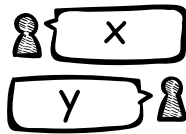

KNJIGA NA DUGME

Beograd, 2015.

Za Pegi Reynolds s ljubavlju

Hvala Rut Rendel, Suzen Glak, Kerolajn Mišel, Denu Franklinu,
Polu Šireru, Mici van der Plujim, Eriki Vagner, Lisi Džardin,
Filipi Bruster i Hilari Ferklou, Marijani Kenedi, Denu
Kruikšanku, Džejsmu Hovetu, i – prijateljima koji više nisu ovde
– Keti Aker i Donu Rendelu.

kostimograf jezika

Da bih izbegla razotkrivanje ostajem u pokretu. Da bih sâma razotkrivala, ostajem u pokretu.

Noć je. Sedim za svojim monitorom. Stigao mi je mejl. Otvorim ga. Piše – Sloboda, samo na jednu noć.

Pre dosta godina došla bi u moju radnju u pozno popodne rekavši majci da ideš da obaviš neki poslić za sirotinju.

Na zvuk zvonceta, našla bi se za trenutak sama u praznoj prodavnici razgledajući viteške oklope, srednjovekovnu nošnju, vojničke čizme, i perike na šiljcima koje su podsećale na odrubljene glave.

Na znaku na radnji piše VERDE, ništa više, ali svi znaju da se nešto čudno dešava unutra. Ljudi dolaze kakvi jesu, a zatim odlaze potpuno drugačiji. Priča se da je Džek Trbosek svraćao u ovu prodavnicu.

Stojiš sama u praznoj prodavnici. Ja se pojavljujem iz stražnjeg dela. Šta želiš?

Slobodu na jedno veče, kažeš. Slobodu da samo na jedno veče budeš neko drugi.

Da li je neko video kako ulaziš u radnju?

Ne.

Onda mogu da spustim roletne i upalim lampu. Sat otkucava, ali samo sporadično. Gledano spolja, videće se samo

pokreti senki – obrisi medveđe glave i nož.
Kažeš da želiš da se transformišes.

Ovde počinje priča. Ovde, u ovim dugim DNK linijama laptopa. Ovde ti uzimamo hromozome, sva dvadeset i tri para, i menjamo ti visinu, oči, zube, pol. Ovo je izmišljeni svet. Možeš biti slobodna samo na jednu noć.

Skini se.

Svuci odeću sa sebe. Skini svoje telo. Okači ih iza vrata. Noćas možemo otići dalje od običnog prerušavanja.

Kažeš da je to samo priča. I jeste, kao i ostatak života s njom – priča o postanku, ljubavna priča, horor, krimić, čudna priča o tebi i meni.

Moja DNK azbuka oblikuje određene reči, ali priča nije ispričana. Moram sama da je ispričam.

Šta to moram sebi stalno da ponavljam?

Da uvek postoji novi početak i različit kraj.

Mogu da promenim priču. Ja sam priča.

Početak.

OTVORI HARD DISK

Želim da počnem s lalom.

Prva lala uvezena je u Holandiju iz Turske u šesnaestom veku. Znam, jer sam je lično nosila.

Do 1634. godine Holanđani su bili toliko ljudi za ovim cvetom u obliku ribljih usta, da je jedan kolekcionar zamenio hiljadu funti sira, četiri vola, osam svinja, dvanaest ovaca, krevet, i odelo, za jednu jedinu lukovicu.

Zašto je lala toliko posebna?

Recimo to ovako... Kad lala nije lala?

Kad je od sorte papagaj ili bizar. Kad je šarena ili patuljasta. Kad dolazi pod nazivom nagrada lepote ili budilnik srca. Kad je zovu ključ užitka ili ljubavnikov san...

Svaka je lala – i još stotine njih – upečatljivo različita, a opet, sve su iste. Ljudima i lalama zajednička je osobina raznolikosti...

Sorte ključ užitka i ljubavnikov san nosila sam od Sulejmana Veličanstvenog do Lejdena 1591. godine. Da budem precizna, uvezala sam ih ispod pantalona...

„Stavi ih ovako.“

„Ne. Zgnječiću ih kad se budem odmarala.“

„Onda ih ovako stavi...“

„Ne. Zgnječiću ih kad se budem molila.“

„Stavi jednu ovde, a drugu ovde...“

„Ne! Izgledaće kao da imam neki zloćudni otok.“

Dobro, pa gde bi ti stavila neprocenjivi par lukovica?

To mi je dalo ideju.

Na isto mesto gde se nalazi i neprocenjivi par loptica.

Da! Da! Da!

Kad sam se rodila, majka me je oblačila kao dečaka jer nije mogla da priušti da hrani još jedna ženska usta. Prema mističnom zakonu polova i ekonomije, seljak će da propadne ako kćerki pruži pola činije smokvi, ali zato njegov sin može da proždere čitavo stablo, da ga pretvori u drva za ogrev, spali i zatim se popiše na panj, a otac će ga i dalje smatrati svojim blagoslovom.

Kada sam se rodila, otac je hteo da me udavi, ali ga je majka ubedila da me puste da živim prerušena u dečaka kako bi videli da li ću doneti ikakvu korist domaćinstvu.

I donela sam.

Bila sam tako mršava i vitka da sam mogla da se provučem ispod dvorskih vrata, ili između zemlje i poda šupe, i da nikad ne budem primećena.

Jedan zlatni končić, kratkotrajni razgovor, prosipanje kafe, seme papričice – toliko sam daleko od jedne i druge strane.

Postala sam špijun.

Imenovao me je lično Sulejman, i dao mi nalog da se ukracam na brod i odnesem poklon njegovim prijateljima, Holanđanima. Poklon koji će svaki podli kapetan i gubavi trgovac pokušati da ukrade.

Kako ga sakriti?

Recimo ovako...

Majka je uzela debeli konac i prošila ga kroz prirodno zakrčljale vrhove lukovica. Zatim ih je, tako spojene, zašila za uzani kožni kaiš koji mi je potom pričvrstila oko struka.

„Da li tako da vise na sredini?“

(Majka je otišla da upita oca.)

„Povuci ih na levu stranu.“

„U redu, ali nešto nedostaje.“

„Šta?“

„Onaj deo u sredini.“

Popela sam se na brdo gde su lale veoma bujno rasle. Pronašla sam fino formiranu debelu stabljiku s velikom crvenom glavicom zaobljenih latica. Zasekla sam je pri dnu nožem i sok mi je prelio prste.

Kod kuće je majka balzamovala lalu i za nekoliko dana bila je spremna da se nosi.

To mi je bio središnji deo. Bio je dug oko osam inča, debeo, i prilično težak. Pričvrstili smo ga za mene a zatim proverili rezultate. Postoji mnogo legendi o muškarcima pretvorenim u zveri i ženama pretvorenim u drveće, ali mislim da do sada nije bilo ni jedne o ženi koja je postala muškarac pomoću malo baštovanskog kalemljenja.

Majka je klekla i primakla nos.

„Mirišeš kao bašta“, rekla je.

Sunce je izašlo. Brod je razvio jedro. Podigla sam ruke i mahala i mahala. Zatim sam se spustila, rukom podešavajući svoju lalu.

Izgleda da sam sanjala bizona kako kalja obale bistrih potoka koji se slivaju na bokore potočarki. Bile su tu i pomorandže koje su stajale na stolu i presijavale se na suncu, šoljice slatke kafe, male prodavnice i tkačke radionice našeg grada.